

narodov je bila v mirovne pogodbe privzeta iz ameriške politike in še zdaleka ne odgovarja evropski miselnosti in evropskim razmeram. Ustanovitev Društva narodov je predpostavljala zvezo evropskih držav v evropski uniji. Bila je to Briandova ideja, ki je zamrla z njegovo smrtjo. Pod pokojnim Barthoujem pa se je delo francoske diplomacije zopet razmahnilo v one širine, ki jih ji je začrtal on sam. Ta širokogrudnost se ni ustavila pred sodelovanjem s sovjetsko Rusijo. Izgladilo se je celo načelno nasprotje med demokracijo Pariza in fašizmom Rima.

Pri vsem tem Barthoujevem delu pa so široke ljudske plasti prav tako v Franciji, kakor tudi drugod ostale ob strani. Prijatelji miru so se sicer veselili, da je Barthouju uspelo ustvariti močan blok, ki bo lahko preprečil prezgodnji poskus vojne. Idejno širši krogi pa so se v svoji pieteti do čistosti v politiki zaskrbljeno vpraševali, kam vodi ta politika, ki da hoče vojno nevarnost izolirati po načelno tako vijugasti poti. Starim preizkušenim politikom je v tem opazovanju Barthoujevega manevriranja med Ženevo, Rimom in Moskvo odpovedal ves njihov empirizem in so se zato zadovoljevali s sodbo, da se Barthou veže z Italijo pač zato, ker mu je potrebna in z Rusijo zato, ker se ji ne more izogniti.

Toda tako gledanje je fragmentarno. Na sodobno delo francoske diplomacije moramo zato gledati s celotnega in enovitega stališča in v tej zvezi je mogoče Barthoujevo delo razumeti šele takrat, če se znova postavimo do Barthoujeve osebe in do njegovega dela v tisto razmerje, ki sem ga orisal v uvodu. Kot ustvarjalec novih poti v francoski mednarodni politiki je zopet umetnik, ki v svojem delu ne dela estetskih in stilističnih napak. Kot politik se je že povzpел do tolike skepse nad vsem enodnevnim in dozdevno načelnim, da se ne boji sodbe zgodovine in kot državnik je prežet s toliko občečlovečansko kulturo, da mu je vprašanje mednarodnega ravnovesja predvsem skrb za usodo človečanske miselnosti in vesti. Vse to so pa problemi, ki se že ne tičejo več diplomacije in njenega dela med narodi in vladarji. Tukaj se tudi politika odmika že daleč ob stran in v ospredje stopa skrb za usodo človeštva, skrb za temelje onega humanizma, katerega ustvarja zavestna mednarodna politika slehernega naroda. Ob Barthoujevi smrti izginja tako iz svetovne politike osebnost, ki ima v bežnosti naših časov nadčasoven pomen.

Ruda Jurčec.

Kronika

Slovinci v novem »Brockhausu« in »Ottu«

Silno spremenjeno lice, ki ga je pokazal ves svet ob koncu svetovne vojne, je pospešilo izdajo raznih enciklopedij. Prišle so popolnoma nove, stare pa so pohitele z novimi izdajami. Usodni dogodki te dobe so se v toliki meri dotaknili tudi nas in našega ozemlja, da smo v večji meri ko kedaj poprej v zgodovini postali objekt splošne, svetovne pozornosti. To se kajpada kaže tudi po vseh velikih enciklopedijah. Kaže pa se obenem tudi, da svet po teh enciklopedijah o nas ni vedno pravilno informiran. Tega smo deloma krivi tudi mi sami; doslej smo take reči vse premalo kritično zasledovali, a tudi v pozitivni smeri smo se premalo potrudili, da bi bilo inozemstvo o nas na pravem mestu

pravilno informirano. — Kar piše o nas „Encyclopaedia Britannica“, je poglavje zase, čeprav ne ravno razveseljivo.

Najnovejši „Brockhaus“ je v svojem članku o Slovencih padel pod višino, na kateri je v tej stvari stal pred petdesetimi in več leti. Slovenci, tako modruje njegov naslednik, ki nam je geografsko očitno zelo blizu, se sami imenujejo „Sloveni“, posameznik „Sloven“. Na južnem Koroškem — preko Soče slovensko ozemlje po njem ne sega! — se nahajajo slovenske („windische“) vasi, t. j. vasi z neko zvrstjo slovenščine kot domačim jezikom („Haussprache“). Skoro izključno so kmetje, mesta in večji kraji so nemški jezikovni otoki, ob hrvaški meji živijo še v zadrugah. Za vso to modrost citira kot edino delo Šumanovo knjigo iz l. 1881!

Komaj nekoliko boljši je članek o slovenskem slovstvu in jeziku. Tudi v njem mrgoli napačnih imen in napačnih podatkov. Kar se navaja iz poveljne literature knjižnih pomagal, je bolj slučajno ko pa sistematično. Tako navaja med zbirkami slovenskih narodnih pesmi razne, znane in neznane stvari, niti ne sanja pa se mu o tem, da so v letih 1895—1923 v štirih debelih zvezkih izšle v Štrekljevi redakciji „Slovenske narodne pesmi“, ki so pravi „standard work“ slovanske (ne samo slovenske!) etnografske literature. Članek je očitno napisal nekdo, ki novejše znanstvene literature o tem predmetu ali sploh ne pozna, ali pa mu ne diši, in jo zato zamolčuje. Iz načina, kako so citirane nekatere redke slovenske knjige, ki jih navaja med pomožno literaturo, bi se celo dalo sklepati, da mu manjka prvi pogoj za pisatelja o tej tvarini, vsaj primitivno znanje slovenščine.

*

Veliki češki „Slovník naučný“, ki ga je 1888—1909 izdal znani praški založnik Otto, je od l. 1930. začel izdajati „dodatke“. Projektiranih je šest zvezkov, toda po tem, kako daleč je — v primeri s prvo izdajo — doslej prišel z alfabedom, jih bo pač kakih deset.

Že površen pregled teh dodatkov nam pokaže, da so v veliki, mogoče preveliki meri odsev modnih tendenc in gesel sedanjega časa. Gesla iz prirodnih ved zavzemajo glavni prostor, glavni urednik je prirodoslovec. Še bolj pa se človek zavzame ob dejstvu, da ima n. pr. plesalka Baker 9 vrst, Buffalo Bill 15, Greta Garbo 18, italijanski kipar Leonardo Bistolfi — nov članek, ne mogoče samo dodatek k prvi izdaji! — pa samo eno edino vrstico! (Mimogrede: vse znamenite filmske zvezdnice so, kakor da so se domenile, rojene l. 1906!).

Podatke o Slovencih črpajo sotrudniki iz Stanojevićeve enciklopedije in „Slovenskega biografskega leksikona“, toda redko segajo preko njihovih podatkov in redko vedo pravilno izbrati, kaj je za Čehe pomembno. Iz enciklopedije so vzete napačne oblike gesel in osebnih imen, kakor n. pr.: „Bjelokrajna“, „Čikoš Sesija“ (je umrl že l. 1931., česar pa ti „dodatki“ ne vedo), „Glovacki Julije“, „Jeglič Antun Bonaventura“. Da ne vedo sotrudniki za leksikografska pomagala, kakor je n. pr. slovenski „Poučni slovar“ ali Čurčinov biografski almanah „Ko je ko u Jugoslaviji“, ki je izšel celo v dveh izdajah, je dovolj čudno, še bolj čudno pa, da za biografske podatke niso ekscerpitali niti „Slovenskega prehleda“, ki ga imajo vendar tako rekoč pred nosom in bi ga morali imeti stalno v rokah. Ob podrobnem pregledovanju gesel naleti človek na primitivnosti, ki so za tako enciklopedijo v 20. stol. in

ob obilici sedanjih pomočkov — večino ima brez dvoma praški „Slovanský ústav“ — naravnost neodpušljive. Samo par bolj značilnih primerov!

Da je M. A b r a m i ć Hrvat, ne pa Srb, bi se dalo izvedeti s preprostim vprašanjem kakega člana praške jugoslovenske kolonije. — Da prevaja Fr. A l b r e c h t iz angleščine in švedščine, lahko zapiše samo kdo, ki ne zna brati SBL in ki ne pozna naše prevajateljske prakse (ali pa se tako dela). — D. A n d e l i n o v i ć je najprej srbski pesnik, takoj na sledeči strani pa z istimi podatki kot D. A n d j e l i n o v i ć opisan kot — kar je pravilno! — hrvaški pesnik! — P r i A p i h u sta navedena samo dva nemška spisa, ki pa sta praktično nedosegljiva, ker sta redka ponatiska iz revije, ki ni navedena! — Ob I v. C a n k a r j u se je slovenski sotrudnik razčvekal o vsem mogočem — celo, da je ob njegovem pogrebu krožil aeroplan nad pokopališčem (kakor da piše feljton za „Naša krila“) — samo to, da bi navedel kak spis o njem, ali povedal, da že dolgo izhajajo njegovi zbrani spisi, se ni zdelo potrebno ne njemu ne uredništvu, čeprav je Cankar oni slovenski pisatelj, ki ga imajo Čehi največ prevedenega. — I z. C a n k a r pa sploh ni niti omenjen, čeprav je tudi on med slovenskimi pisatelji, ki jih imajo Čehi prevedene! — F ö e r s t e r A. (1837—1926) ni niti omenjen, čeprav je oče onega, ki ga dodatki navajajo sub „Förster Antonfn ml.“; vsi potrebni podatki o njem bi se dobili v SBL. — Ali znani češki statistik J. E r b e n, pomemben tudi za Slovence, res še živi, kakor bi človek sklepal iz teh podatkov? Rojen je namreč l. 1850.! Ali se sotrudnik in redakcija ob tem podatku nista prav nič zamislila? — Kedaj je rojen V. G l u š a c, bi uredništvo našlo v „Ko je ko“, če se mu zdijo taki podatki za tako enciklopedijo potrebni? — Da je I. G r a b a r „studoval v Mnichově u A s c h b e h o“ se češki enciklopediji ne spodobi pisati. Kdo je ta „Aschbe“, bi izvedela iz SBL sub „Ažbe“! — Sub „Glozel“ beremo dvakrat „Begonen“, kar torej ni tiskovna napaka. Ime „Bégouen“ bi taki enciklopediji pač moralo biti znano! — Nespodobno je, da B. Š i r o l a dopoveduje Čehom v njihovi enciklopediji, da je I g. H l a d n í k „chorvatský skladatelj“. — Ob I v. H r i b a r j u se citirata samo 2 zvezka njegovih „Spominov“; ko se je članek tiskal, jih je bilo izšlo že več, ki pač tudi v češkem tisku niso ostali neopaženi. — Ob I l e š i č u se citirajo najrazličnejši spisi, samo eden njegovih pomembnejših. „O pouku slovenskega jezika“, ne! — Sub „Indologie“ se navaja kot eden prvih indologov „rakouský karmelitán Paolino da S. Bartolommeo (J. Ph. Wendin)“; kdo je ta „avstrijski karmeličan“ bil in kako je njegovo pravo slovansko ime, ki bi moralo stati v češki enciklopediji, o tem je že l. 1897. pisal M. Murko, mož, ki bo pač znan članom redaktorskega in sotrudniškega kroga. — Kako je celotno ime I v a n c o v a, in kedaj je rojen, se pač ne bi bilo dalo težko dognati, saj je mož sam med sotrudniki teh dodatkov; seveda, če se taki podatki uredništvu v taki enciklopediji zdijo potrebni. — Isto velja za geslo J o p s o n; kaj pomeni pri tem imenu „N. B.“ in kedaj je ta mož rojen, bi bil londonski sotrudnik lahko izvedel na preprost način, če bi bil tega moža, s katerim lahko v Londonu govori ob vsaki uri, preprosto pobaral za te podatke. In če se on tega ni domislil, ker se mu je očitvidno zdelo nepotrebno, bi bila redakcija manjkajoče podatke lahko dostavila iz SBL, če bi se to bilo zdelo potrebno njej! — Da bi imela l j u b l j a n s k a u n i v e r z a samo 5 (pet) rednih profesorjev, se ni zazdelo čudno ne piscu, ne uredniku, ne korektorju. — K o c b e k F r. je umrl že l. 1930.; v tej enciklopediji še vedno živi, kakor tudi D e v O., ki je

umrl l. 1932.; vse te podatke bi uredništvo, če se sotrudniki že niso pobrigali za to, lahko dobilo iz slovenskega „Poučnega slovarja“! — Da je Koblar Fr. l. 1934. izdal „Zgodovino slovenskega slovstva“, o tem nam v Ljubljani ni prav nič znano. Menda je mišljena Slodnjakova knjiga z enakim naslovom?

Na posebno stališče, ki je v nasprotju z ostalo češko znanstveno terminologijo, se je uredništvo postavilo z geslom „Jihoslované, viz * Jugoslavie“. Tako obravnava n. pr. Slovence in slovenstvo pod geslom, ki označuje politične meje, ne pa etnografskih. O tem bo prilika govoriti kaj več, ko bomo videli, kaj ve povedati o Slovencih ta leksikon, ko bo izšla črka „S“. Enake baže je pod istim geslom priobčen članek „Duch jihoslovanske kulture“, ki prinaša modrovanja, ugibanja in prerokovanja, ne pa tega, kar je drugod po vsem božjem svetu naloga resnih in treznih enciklopedij: dognana dejstva in zanesljive podatke.

J. A. Glonare.

„Jugoslovenska bibliografija“. Na ta članek, priobčen v letošnji „Sodobnosti“, str. 381—3, je njegov pisec prejel sledeči dopis: „Poštovani gospodine Glonare, Pročitao sam u časopisu „Sodobnost“ Vašu ocenu Jugoslovenske bibliografije, koju uredjuje g. Podoljski, bibliotekar Narodne biblioteke a izdaje „Savez knjižarskih udruženja u Kraljevini Jugoslaviji“. Nalazim da su sve Vaše primedbe umesne, ali smatram da je potrebno da Vam saopštim da ova bibliografija nema nikakve veze sa Narodnom bibliotekom sem te što je g. Podoljski njen činovnik. To je njegov lični posao, koji on radi za spomenuti savez (Savez knjižarskih udruženja). Ono što na naslovu te bibliografije stoji da se radi po zvaničnim podacima Narodne biblioteke stavio je g. Podoljski sam na svoju ruku. Ja nisam hteo to naročito da demantujem u svoje vreme, jer nisam želeo da mu s te strane diskvalifikujem posao; ali iz ove vaše ocene vidim da je bilo potrebno učiniti to, jer je ipak trebalo čuvati ugled Narodne biblioteke. — što se tiče zvanične bibliografije koju sprema Narodna biblioteka, smatram da ovom prilikom trebam da Vas obavestim da je za 1935 god. izradjena Bibliografija jugoslovenske knjige i predata Srpskoj Kraljevskoj Akademiji na ocenu i za izdanje. — Molim Vas, poštovani gospodine Glonare, da ovo izvolite primiti k znanju i učiniti potrebne ispravke s pogledom na Vaš članak u časopisu „Sodobnost“. — Koristim se ovom prilikom, poštovani gospodine, da Vas zamolim da, uz najsrdačniji pozdrav, izvolite primiti uverenje moga poštovanja. — Upravnik Narodne biblioteke Mil. L. Zečević.“